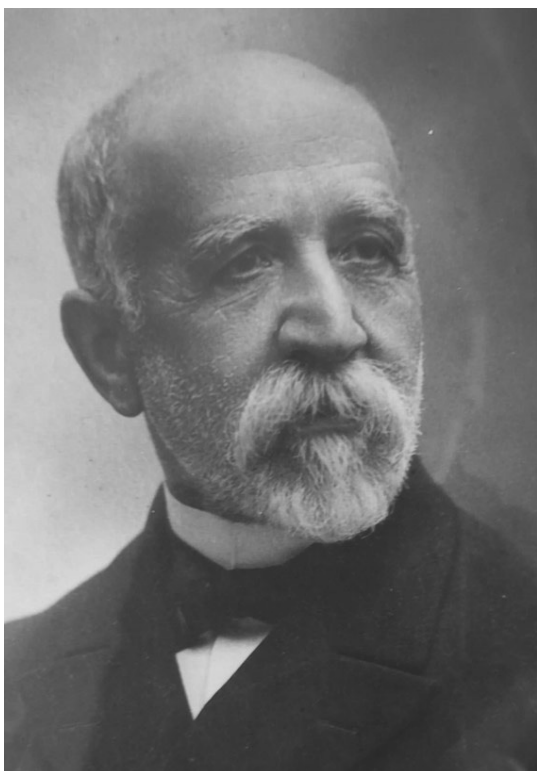

CARLES FAGES DE PERRAMON

Montse Soms i Soler

Carles Fages de Perramon.

Un prohóm figuerenc

Montse Soms i Soler

Edicions Cal·lígraf

Figueres, 2024

Primera edició — novembre de 2024

Publicació

Edicions Cal·lígraf, SL

Monturiol, 2, 1r 1a

17600 Figueres

Tel. (0034) 615 261 764

www.edicionscalligraf.com

info@edicionscalligraf.com

ISBN

978-84-129379-1-6

Dipòsit legal

GI 1504-2024

© d'aquesta edició

Edicions Cal·lígraf, SL

Disseny i maquetació

Plàcid Busquets

Impressió

DC Plus, Serveis Editorials

Correcció

Núria Garcia Caldés

© del text

M. Montserrat Soms i Soler

Queda rigorosament prohibida, sense l'autorització per escrit dels titulars del copyright, la reproducció parcial o total d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, incloent-hi la reprografia i el tractament informàtic. Les infraccions d'aquests drets es troben sotmeses a les sancions establertes a les lleis.

Il·lustració de portada

Plàcid Busquets

Taula

Introducció	7
Preàmbul: el context social, cultural i històric de la Figueres dels segles XIX i XX	21
Carles Fages de Perramon. Aproximació a la persona	37
Carles Fages de Perramon. El jurista	53
Carles Fages de Perramon, degà del Col·legi d'Advocats de Figueres	55
El Col·legi d'Advocats de Figueres i Carles Fages de Perramon	59
Carles Fages de Perramon, fundador de la Caja de Ahorros y Monte de Piedad del Ampurdán	73
La vinculació de Carles Fages de Perramon amb la Cambra Agrícola de l'Empordà	79
<i>El Ampurdán. Periódico de intereses morales y materiales de avisos y noticias</i>	83

Carles Fages de Perramon i la seva vessant catòlica	91
Ficcionant el dia a dia de Carles Fages de Perramon	103
Cronologia	113
Bibliografia	115
Agraïments	119

Introducció

A primers de desembre de l'any 2022, Jaume Torrent Echevarria, advocat, exdegà de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Figueres-Alt Empordà i fundador de l'editorial Edicions Cal·lígraf, em va comentar que tenia un projecte entre mans: editar biografies de personatges rellevants de l'Empordà. Concretament, em va proposar escriure la biografia de Carles Fages de Perramon. Ja podeu veure que la meua resposta va ser positiva, el fet és que em vaig sentir prou capacitada i amb empena per dur a terme la tasca encomanada i, alhora, molt agraïda per la confiança en mi dipositada.

Aquest treball va començar amb la cerca d'informació en arxius, hemeroteques i lectura de llibres relacionats amb la família Fages, i, és clar, amb el recull de totes les dades possibles per donar a conèixer l'abast del personatge. Tenia una mica de feina feta i avançada gràcies a la dedicació a redactar els tres volums de les *Històries de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Figueres*, editats per Tirant lo Blanch de València, anys 2009, 2011 i 2016. Tot i això, han

passat cinc mesos llargs de treball d'investigació i segueixo concentrada a cercar dades i documentació, fonts que constaten la presència dels Fages en el món empordanès, i haig de confessar que vaig acumulant més i més informació sobre aquesta família i, en especial, sobre Carles Fages de Perramon. No semblarà estrany, doncs, que digui que m'atrapa la por de pensar que no podré reflectir tot el que aquesta família va deixar com a empremta a l'Empordà. De fet, la seva presència en institucions públiques i privades, associacions i entitats culturals, diaris, revistes i publicacions diverses és innegable.

L'historiador Enric Pujol i Casademont respon a la pregunta: «Qui eren els Fages?» de la manera següent:

Els Fages procedien del Llenguadoc i es van instal·lar a l'Empordà a mitjan segle XVII. En les seves memòries, Carles Fages de Climent diu que el qui feu aquest pas fou Jacint Fages, fadrister de la casa Fages de Rochemûre. El seu net, també dit Jacint Fages i Padern, va ser doctor en lleis, però trobem altres Fages dedicats al món del dret, com Francesc Fages, doctor en dret que va exercir de notari a la ciutat entre 1672 i 1706, i, el també notari, en Josep Fages.

Em remeto al llibre *Simposi, Carles Fages de Climent*, Institució de les Lletres Catalanes, 22 de novembre de 2018, i en concret a la pàgina 26.

En l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà, dipositari del fons de la família Fages des del juliol de l'any 2017, hi ha

una capsula titulada GENEALOGIA CASA FAGES feta per Francesc Xavier Fages de Climent l'any 1909. El fill de Carles Fages de Perramon va elaborar un estudi ben acurat de la casa Fages del Llenguadoc troncal de la casa Fages de Figueres, que es va instal·lar a Figueres a principis del segle XVII. El primer Fages va ser Jacint Fages, pare del discret Francesc Fages nascut el 27 de setembre de 1639, i batejat a la parròquia de Sant Pere de Figueres. Francesc Fages es va casar en primeres núpcies amb Maria Canet, i en segones amb Maria Inés Padern l'any 1680.

Sembla que alguns membres de la casa Fages han estat vinculats al món del Dret. Durant el segle XIX, Antoni Tomàs Fages i Sans, fill de Francesc Fages i Isabel Sans, es casa a la Bisbal el 10 d'abril de 1812 amb Raimunda Romà i Sastre, obté el títol de doctor en Dret a l'edat de 23 anys i és subninent del primer terç de Girona i ajudant de camp l'any 1809. El diari *La Veu de l'Empordà* (1910) publicà un escrit de Xavier Fages de Climent sobre el seu avantpassat:

Ampurdanés il·lustre que disfruta d'una bona posició social y sens haver sentit inclinació per les armes saber fer l'ús d'elles acudint á la defensa de la Patria y brillant per sa decisió y valor donava noticia de una brillant y perillosa acció en que havia pres part principal el nostre besavi. Conservem en nostre poder els nombrats de Subninent de la Primera Companya del primer Tercio de Miguelets de Girona y de Ajudant del General Clarós, fetchats respectivamente en

Así, en el reinado de Isabel II en 1858, tenía Figueras en Cortes un representante del partido de Narvaez en don Mariano Fages de Sabater (el que mejor se entenderá con los Curass decía Ríos Rosas, en cierta ocasión al señalarle para elevado puesto), que obtenía (sufragio restringido), 243 votos contra solo 94 del candidato liberal (progresista se llamaba entonces) Don Aniceto de Puig; e igual representación conservadora ostentaban, reinando Don Alfonso XII, Don Tomás Roger, y Don Mariano Vilallonga conde de Vilallonga, reinando Don Alfonso XIII, alternando en otras elecciones con los Madoz, Suñer y Capdevila, Pi y Margall, Bofill, Vallés y Ribot, Salvatella

8 y 9 d'agost de 1809 dins d'el siti de Girona y á Besalú y firmats per l'inmortal Alvarez de Castro.

Antoni Tomàs Fages i Sans va ser alcalde de la ciutat del 1820 al 1822, advocat, fundador de l'històric Col·legi d'Advocats de Figueres el 29 de juliol de 1841 i degà de la primera Junta de Govern (d'aquesta efemèride en parlaré més endavant). Antoni Tomàs Fages i Sans es va casar en segones núpcies, l'any 1815, amb Ignàsia Sabater i Camps, van ser pares de Marià Fages de Sabater († 1872), germanastre de Narcís Fages de Romà, doctor en lleis, i va ser diputat a Corts pel districte de Girona i auditor en el Ministeri de la Marina, com també va ostentar el càrrec de degà del Col·legi d'Advocats de Figueres des del 30 de desembre de 1867 fins al 26 de maig de 1869.

Narcís Fages de Romà (1813-1884), fill d'Antoni Tomàs Fages i Sans, es va casar amb Carolina de Perramon i Comas del Brugar, filla de Francesc Xavier Perramon i Caramany i Josepa Comas del Brugar. Va estudiar a la Universitat Sertoriana d'Osca i a Barcelona, va ser batxiller en Lleis l'any 1833 i es va convertir en una figura clau tant per a l'agricultura com per al món jurídic.

Va obtenir el títol d'advocat el 21 de juliol de 1837 i tot seguit va començar a exercir la professió. Va ser membre del Col·legi d'Advocats de Figueres fins que fou baixa per defunció el desembre de 1884.

L'any 1845 fundà la Societat d'Agricultura de l'Empordà, una de les primeres associacions agràries fundades

AFORISMOS RURALES

CONFORMES CON LAS REGLAS DADAS POR LOS
MAS CLÁSICOS AGRÓNOMOS ANTIGUOS Y
MODERNOS, NACIONALES Y EXTRANJEROS
Y CON LAS OBSERVACIONES Y PRÁCTICAS
DE LOS MEJORES CULTIVADORES.

POR

D. NARCISO FAGES DE ROMÀ,

Comisario Régio para la inspeccion de la agricultura, Consejero honorario del Real Consejo de agricultura etc., Vocal de la Junta de agricultura de la provincia de Gerona, Vice-Presidente y Fundador de la Sociedad agricola del Ampurdan, Profesor corresponsal de la Academia matritense de Legislacion y Jurisprudencia, Socio correspondiente de la de Buenas letras y de la de Ciencias naturales y Artes de Barcelona, y de la económica de amigos del pais de Valencia, etc.

ESTRELLAS:

IMP. DE GREGORIO MATAS DE BODALLÈS-1849.

a Espanya i que va constituir la base i el fonament de la Cambra Agrícola de l'Empordà.

L'any 1849 fou nomenat comissari reial d'agricultura de la província de Girona.

Director de les revistes agrícoles *El Bien del País* (1845-1849) i *La Granja* (1850-1855), ambdues publicacions editades a Figueres, l'any 1851 fundà l'Institut Agrícola Català de Sant Isidre.

L'any 1885 va promoure la fundació de la Granja-Escola de Fortianell. Publicà nombrosos llibres sobre temes agrícoles, per exemple l'anomenat *Aforismos rurales* (1849) escrit en octosíl·labs i editat per l'impremta de Gregori Matas de Bodallés de Figueres, un conjunt de recomanacions per a les pràctiques agrícoles, sobre la terra, sobre la vinya, el bestiar, els olivars i la manera d'administrar una propietat.

Fou nomenat vocal de la Junta Provincial d'Agricultura de Girona el 1848, i al cap d'un any comissari regi d'agricultura de la província, i també va tenir un paper destacat en la lluita contra la plaga de la fil·loxera que havia atacat les vinyes de França. La plaga de la fil·loxera havia saltat els Pirineus, diuen que va començar a Rabós tot escampant-se a les vinyes de la comarca. Inicialment, per combatre-la es van emprar diversos procediments, com ara aplicar sulfur de carboni, neolina, anhídrid carbònic, calç viva amb sal marina, sulfat de coure i de carbó, acetat de ferro... però no hi havia res a fer, les vinyes de les contrades seguien morint. El Govern

AFORISMOS RURALES

POR

D. NARCISO FAGES DE ROMA,

COMISARIO RÉGIO

**PARA LA INSPECCION DE LA AGRICULTURA
GENERAL DEL REINO CON APLICACION
A LA PROVINCIA DE GERONA.**

FIGUERAS:

IMPRENTA Y LIBRERÍA

DE GREGORIO MATAS DE BODALLES.

1849.

de Madrid va dictar mesures per evitar l'expansió de la plaga i va establir una zona d'incomunicació de trenta quilòmetres al llarg de la frontera. A la comarca de l'Alt Empordà es van haver d'arrancar els ceps de totes les vinyes afectades a canvi d'una indemnització de vuit duros per vessana. Al cap de dos anys lluitant contra la malaltia es van haver de cremar totes les soques de les vinyes. Moltes famílies que es dedicaven a la producció de vi —en aquell moment a Figueres n'hi havia censades 95— van caure en la indigència més absoluta, ja que l'explotació de les vinyes era el seu únic mitjà de vida.

En la vessant de jurista, Fages de Romà destaca per la defensa d'Abdó Terradas i Paulí (1812-1856), polític republicà considerat el pioner del republicanisme federal que l'any 1842 fou elegit alcalde de Figueres; les autoritats no acceptaren l'elecció, que hagué de ser repetida fins a cinc vegades i, finalment, fou empresonat al Castell de Figueres per haver-se negat a jurar lleialtat a la regència.

En la col·lecció de manuscrits núm. 27 de l'Arxiu Comarcal de Figueres hi ha la defensa d'Abdó Terradas que Fages de Romà va aportar. Consisteix en un manuscrit de data 2 d'abril de 1842 i consta de 44 folis redactats en la retòrica pròpia de l'època, i així va ser imprès per Gregorio Matas i de Bodallés, del carrer Girona de Figueres.

Demostraré con la producción del oficio del Gefe Político en que se mandó la cesación de Terradas, que la cesación fué

obra del Gefe Político por no haver Terradas prestado juramento y que la ecsoneración fué dictada por la Diputación por considerar inhábil al propio Terradas. La cesación y la ecsoneración, son pues dos cosas distintas, emanadas de autoridades diversas y apoyadas en circunstancias diferentes; la cesación, en la falta de juramento y dictada por el Gefe; y la ecsoneración, en la nulidad de la elección decretada por la Diputación. En resumen, Sr. Juez: en mi defendido no puede verse delito ni falta por no haver prestado en las dos primeras veces que tomó posesión de la alcaldía juramento de fidelidad á S.A. el Regente del Reino, pues no podían exigírsele otros juramentos que los que la fórmula prescriba, y el de fidelidad al Regente no le prescribía ésta, á pesar de haver sido dictada en tiempo de la última Regencia.

Abdó Terradas i Paulí va ser absolt dels delictes que se li imputaven: un èxit de l'advocat Narcís Fages de Romà.

També va presentar plet a nom de la seva esposa, Carolina de Perramon i Comas del Brugrar contra el seu sogre Javier de Perramon i de Caramany, en reclamació de 15.000 lliures catalanes en concepte de dot. Aquest plet va arribar al Tribunal Suprem:

Dos son los puntos objeto del pleito, sobre el cual ha de pronunciar su fallo el Tribunal Supremo de Justicia, entre Dña. Carolina Fages y de Perramon, consorte de D. Narciso Fages de Romà, demandante y D. Javier de Perramon,

su padre demandado. Primero, si el D. Javier debe dotar aquella: Segundo, si debe hacerlo en quince mil libras catalanas: puntos resueltos á favor de la Doña Carolina en tres sentencias conformes, contra la última de las cuales se ha interpuesto recurso de injusticia notoria.

I arribem a un altre Fages prou conegut, Carles Fages de Climent (1902-1968), fill d'Ignasi Fages de Climent i de Lluïsa de Climent i Contreras, net de Carles Fages de Perramon. En la seva persona es fusionen dues importants nissagues empordaneses: els Fages de Figueres i els Climent de Castelló d'Empúries, si bé els Climent eren oriünds de Selva de Mar.

El dia 8 de març de 2023, vaig anar a la casa Climent de Castelló d'Empúries havent concertat prèviament la visita per telèfon amb Carles Fages Torrents, tot gràcies a la seva tia Maria Antònia Fages —també anomenada MAF—, filla de Carles Fages de Climent. Vaig tenir l'honor de visitar una casa meravellosa, plena de història i, ahora, gaudir de totes les històries dels Climent.

Carles Fages Torrents em va obrir les portes de la casa Climent de Castelló d'Empúries amb gran amabilitat, em va explicar els orígens dels Climent —prou fascinants— i em va mostrar tot el seu patrimoni i les diferents habitacions de l'edifici, em va detallar anècdotes i històries i, finalment, vam entrar a la biblioteca, un patrimoni valuós que cal preservar. L'esforç dut a terme per en Carles en la restauració de la casa Climent —els sostres, les pintures

de les parets, el mobiliari i, en definitiva, la preservació del patrimoni familiar— és elogiable.

Els Climent eren progressistes i lliberals, mentre que els Fages eren més conservadors i tradicionals. Carles Fages de Climent descriu les dues nissagues amb aquestes paraules:

La vida dels Climent era atzarosa, rica, imprevisible i, per damunt de tot, apassionada, mentre que la vida dels Fages era una trajectòria sense ensurts i sense altra fita que la riquesa i la tranquil·litat burgesa.

Carles Fages de Climent va néixer a la casa paterna, a can Fages de Figueres, en una habitació que donava al carrer de Monturiol i que he tingut el privilegi de visitar. Carles Fages de Climent és el poeta del segle xx famós per l'auca titulada *El triomfi el rodolí de la Gala i en Dalí*, amb il·lustracions de Salvador Dalí. Així, va escriure: «Al carrer de Monturiol, l'inventor del submarí, jo i en Salvador Dalí —tres genis—, hem vist el sol».

El net de Fages de Perramon, poeta, escriptor, dramaturg, activista cultural, es va casar amb Ramona Mir i Vidal. De molt jove destacà amb la poesia: *Les Bruixes de Llers* (1924), amb il·lustracions de Salvador Dalí i Domènech; *Tamarius i Roses* (1925), *Sonets a Maria Clara* (1938), *Poema dels Tres Reis* (1950), *Balada del sabater d'Ordis* (1954), *Epigrames* (2002). També va dedicar-se al teatre: *El Bruel* (1935), *El jutge està malalt* (1935) i

La Dama d'Aragó (1955). Cal afegir que la biblioteca de Figueres porta el seu nom des de l'any 1969.

Fins aquí una petita pinzellada que intenta donar a conèixer l'abast de la família Fages, explicar la seva presència, la rellevància de tots i cadascun dels seus membres, i també la influència que va tenir en la vida figuerenca i comarca; el prestigi que, en diferents àmbits, han tingut els seus membres més destacats, terratinents amb propietats a diferents municipis de l'Empordà, hi sendats amb un gran pes en la societat... Els seus membres, majoritàriament formats en lleis, eren presents en diferents àmbits socials.